

Opgivelserne hidrører saavel fra Cheferne for Afdelingerne som fra det ansatte Personale.

Det skal bemærkes, at Staden til Efteraaret aabner en *Fagskole* for Syersker; ellers findes af Fagskoler for Kvinder kun en større Bogbinderskole, der søges af begge Køn.

Kvinder anvendes i stor Udstrækning i *Tapetsererfaget*; der findes i Stockholm en Kollektivaftale for disse Arbejdere, ifølge hvilken Timelønnen er 35 Øre for dygtige, øvede Tapetserersker, 25 Øre for Begyndere. Arbejdstiden er som Regel 50 Timer pr. Uge.

Indenfor *Trævareindustrien* beskæftiges Kvinder særlig i *Korkfabrikker*. Omtrent Halvdelen af Arbejderne er Kvinder; omtrent alle (ca. 90 pCt.) har deres Arbejdsforhold ordnet gennem Kollektivaftaler. I Stockholm gælder dette ca. 160 Kvinder. Arbejdstiden er 10 Timer, Ugetiden $56\frac{1}{2}$. Overarbejde betales med Overpris.

Ugelønnen (afhænger af Arbejdets Art) er fra 12—15 Kr. — eller mellem 25—30 Øre Timen. Nybegyndere under 18 Aar betales med 6 Kr. om Ugen de første 3 Maaneder, 7 Kr. 4de Maaned, 8 Kr. 5te Maaned, 9 Kr. 6te Maaned, 10 Kr. 11te og 12te Maaned samt 11 Kr. det andet Læreaar. Er Eleverne over 18 Aar, forhøjes Lønnen med 1 Kr. om Ugen.

Indenfor *Papirindustrien* beskæftiges Kvinder særlig i *Bogbinderier og Kartonfabrikker*, hvor de udgør mellem $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ af hele Arbejdsstyrken.

Det egentlige Bogbinderiarbejde foregaar fortrinsvis som Haandværk, men forskellige Steder i Sverige findes store Fabrikker, der tilvirker Kontorbøger, Skrivebøger, Portefeuller, Konvolutter o. s. v. Alle ved disse Fabrikker ansatte Arbejdere tilhører det *svenske Bogbinderforbund*, der ogsaa staar som Kontrahent i Kollektivaf-talerne. I *Stockholm* beskæftiges henimod 1,000 Kvinder i saadanne Fabrikker. For at opnaa de i Aftalerne fastsatte Lønninger maa Kvinderne gennemgaa en Læretid, sædvanlig paa 3 Aar. I Læretiden faar de en Løn af 6—11 Kr. pr. Uge. Efter endt Læretid opnaas af Kvinderne en Ugeløn af 13 Kr. 50 Øre de første 2 Aar, derefter 14 Kr. 50 Øre.

I Stockholm er det nøjagtig bestemt i Kollektivaf-talerne, hvilket Arbejde Kvinderne skal udføre for den fastsatte „kvindelige“ Løn. Anvendes de til sværere, mere kvalificeret Arbejde, regnes Arbejdet for „mandligt“, og de faar da samme Løn som Mænd, d. v. s. 20—25 Kr. pr. Uge.

Bogtrykkerierne. Bogtrykkerindustrien er den Erhvervsgren, i hvilken Kollektivaf-taler først indførtes, og indenfor hvilken de har naaet størst Udbredelse, ca. 93 pCt. af samtlige Arbejdere. I Stockholm beskæftiges ca. 400 kvindelige Bogtrykkere, hvis Arbejdsforhold er regulerede ved Aftaler. Den foreskrevne *Arbejdstid* er i Civiltrykkerier 54 Timer, ved Dagbladenes Trykkerier 48 Timer. Lønnen er forskellig for de forskellige Specialarbejdere; ifølge *Tariffen gælder samme Regler for mandlige og kvindelige Arbejdere* med Undtagelse af kvindelige Paalæggere, der lønnes med 9 Kr. pr. Uge det første Aar, 11 Kr. det andet og 12 Kr. for den følgende Tid, hvorimod tilsvarende mandlige Arbejdere lønnes med respektive 10—13—16 Kr.

Men ellers er som sagt Lønnen ens. Minimalugeløn for Civilsætning i Stockholm kan sættes til 20—24 Kr. med 15 pCt. Lokaltillæg (der gives af Hensyn til Livsforholdshedernes forskellige Pris forskellige Steder i Landet); lægges dette Lokaltillæg til Slutlønnen, forhøjes ovenstaaende 24 Kr. til 27 Kr. 60 Øre. For Avissættere er Ugelønnen betydelig højere — 41, 40 Kr., Maskinsættere 46 Kr. — en Sætterske i et Avistrykkeri er uden Sammenligning den bedst stillede af alle industriarbejdende Kvinder.

Da Lønnen er den samme for mandlige og kvindelige Typografer, er Fordringerne til Uddannelse det ogsaa. Læretiden er 4 Aar for Sættere, 2 Aar for Paalæggere med resp. Ugeløn af 6—15 Kr. og 5—7 Kr.

Arbejderbeskyttelsen i Stockholm.

Beskyttelseslovgivningen i Sverige har hidtil fundet sit Udtryk gennem „Mindreårighetsforordningen“ af 1881, „Mindreårighets og Kvinnoarbetslagen“ af 1900 og Maskinbeskyttelsesloven af 1889. Dertil kom i 1909 Loven om Kvinders Natarbejde.